JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

ELEANOR SHARPSTON

6 päivänä joulukuuta 2007 [1]

1. Nämä ovat toiset valitukset pitkässä oikeuskäsittelyssä, jossa on ensisijaisesti kyse Ranskan postilaitoksen tytäryhtiölleen SFMI-Chronopostille, joka harjoittaa pikapostipalvelua, antamasta kaupallisesta ja logistisesta avusta. Komissio totesi päätöksessään 98/365 (jäljempänä riidanalainen päätös), että tällainen apu ei ole valtiontukea. [2] SFMI-Chronopostin kilpailijat nostivat kanteen yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa (jäljempänä UFEX I -tuomio), [3] joka kumosi riidanalaisen päätöksen. Yhteisöjen tuomioistuin kumosi sille tehtyjen ensimmäisten valitusten (jäljempänä Chronopost I -tuomio) [4] johdosta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ratkaisun ja palautti asian sen käsiteltäväksi. Nyt esillä olevat valitukset koskevat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tämän jälkeen antamaa tuomiota, jolla jälleen kumottiin riidanalainen päätös (jäljempänä valituksenalainen tuomio, UFEX II -tuomio). [5]

2. Muutoksenhaun tueksi esitetyt valitusperusteet koskevat i) ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kokoonpanoa sen antaessa valituksenalaisen tuomion, ii) sitä, ottiko ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kantaa kanneperusteeseen, jonka tutkittavaksi ottamisen edellytykset puuttuivat, iii) sitä, miten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tutkinut riidanalaiseen päätökseen sisältyviä komission perusteluja, ja iv) sitä, miten se on arvioinut valtiontuen käsitettä siltä osin kuin on kyse asiakaskunnan siirtämisestä SFMI-Chronopostille.

Tosiseikat ja oikeudenkäynti

Riidan tausta

3. Nyt esillä olevan asian taustalla oleva riita sai alkunsa komissiolle joulukuussa 1990 tehdystä kantelusta. Valituksenalaisessa tuomiossa esitetään asian tausta seuraavasti:

”2 La Poste (jäljempänä Ranskan postilaitos), jolla on lakiin perustuva tavanomaisia kirjelähetyksiä koskeva monopoli, oli osa Ranskan julkishallintoa aina vuoden 1990 loppuun asti. Se on 1.1.1991 lähtien organisoitu julkisoikeudelliseksi oikeushenkilöksi posti- ja telelaitoksen

1 – Alkuperäinen kieli: englanti.

2 – Ranskan SFMI-Chronopostille myöntämäksi väitetystä tuesta 1.10.1997 tehty komission päätös 98/365/EY (EYVL 1998, L 164, s. 37).

3 – Asia T-613/97, UFEX ym. v. komissio, tuomio 14.12.2000 (Kok. 2000, s. II-4055).

4 – Yhdistetyt asiat C-83/01 P, C-93/01 P ja C-94/01 P, Chronopost ym. v. UFEX ym., tuomio 3.7.2003 (Kok. 2003, s. I-6993).

5 – Asia T-613/97, UFEX ym. v. komissio, tuomio 7.6.2006 (Kok. 2006, s. II-1531).

julkisten palvelujen järjestämisestä 2.7.1990 annetun lain nro 90-568 (JORF 8.7.1990, s. 8069; jäljempänä laki 90-568) säännösten mukaisesti. Kyseinen laki antaa oikeuden harjoittaa tiettyjä kilpailulle avoimia toimintoja, kuten oikeuden harjoittaa pikapostipalvelua.

3 La Société française de messagerie internationale (jäljempänä SFMI) on yksityisoikeudellinen yhtiö, jonka tehtäväksi on annettu Ranskan postilaitoksen pikapostipalvelun [6] hoitaminen vuoden 1985 lopusta lähtien. Kyseinen yritys perustettiin 10 miljoonan Ranskan frangin (FRF) (noin 1 524 490 euroa) osakepääomalla, ja yrityksen omistavat Ranskan postilaitoksen kokonaan omistama rahoitusyhtiö Sofipost (66 prosenttia) ja Transport aérien transrégional -lentoyhtiön (jäljempänä TAT) tytäryhtiö TAT Express (34 prosenttia).

4 SFMI:n EMS/Chronopost-nimellä harjoittamaa ja markkinoimaa pikapostipalvelua koskevat yksityiskohtaiset säännöt määriteltiin postista ja televiestinnästä vastaavan Ranskan ministeriön 19.8.1986 antamassa ohjeessa. Tämän ohjeen mukaan Ranskan postilaitoksen oli annettava logistista ja kaupallista apua SFMI:lle. Ranskan postilaitoksen ja SFMI:n väliset suhteet oli järjestetty sopimuksin, joista ensimmäinen tehtiin vuonna 1986.

6 – Joka toimi nimellä Postadex.

5 SFMI:n harjoittaman pikapostitoiminnan rakennetta muutettiin vuonna 1992. Sofipost ja TAT perustivat uuden yhtiön Chronopost SA:n, jonka osakkeista ne omistivat jälleen 66 ja 34 prosenttia. Chronopost-yhtiö, jolla oli yksinoikeus käyttää Ranskan postilaitoksen verkkoa 1.1.1995 saakka, keskittyi kansalliseen pikapostiin. GD Express Worldwide France, joka on australialaisen TNT-yhtiön ja viiden valtion postilaitoksen perustaman kansainvälisen yhteisyrityksen – joka on komission 2.12.1991 tekemällään päätöksellä hyväksymä keskittymä (asia IV/M.102 – TNT/Canada Post, DBP Postdienst, Ranskan postilaitos, PTT Poste ja Sweden Post) (EYVL 1991, C 322, s. 19) – tytäryhtiö, osti SFMI:n. SFMI jatkoi kansainvälistä pikapostitoimintaa ja käytti Chronopostia asiamiehenään ja palveluiden tarjoajana kansainvälisten lähetystensä käsittelyssä Ranskassa (jäljempänä SFMI-Chronopost). [7]

6 Syndicat français de l'express international (SFEI), jonka seuraaja Union française de l'express (UFEX) on ja jonka jäseniä kolme muuta kantajaa ovat, on Ranskan oikeuden mukaan perustettu ammatillinen etujärjestö, johon ovat ryhmittyneet lähes kaikki SFMI-Chronopostin kanssa kilpailevia pikapostipalveluja tarjoavat yhtiöt.

7 – Tässä ratkaisuehdotuksessa viitataan riidanalaisen päätöksen tavoin SFMI-Chronopostiin silloinkin, kun kyse on ainoastaan jälkimmäisestä yrityksestä. Edellä alaviitteissä 3–5 mainituissa tuomioissa on noudatettu samaa käytäntöä.

7 SFEI teki 21.12.1990 komissiolle kantelun muun muassa sillä perusteella, että Ranskan postilaitoksen SFMI:lle antama logistinen ja kaupallinen apu oli EY:n perustamissopimuksen 92 artiklassa (josta on muutettuna tullut EY 87 artikla) tarkoitettua valtiontukea. Kantelu koski ensisijaisesti sitä, että korvaus, jonka SFMI maksoi Ranskan postilaitoksen antamasta avusta, ei ollut normaalien markkinaehtojen mukainen. Kyseisten palvelujen hankinnasta maksettavan markkinahinnan ja SFMI:n tosiasiallisesti maksaman hinnan välinen erotus oli kantelijan mukaan valtiontukea. Vuosina 1986–1989 annetun tuen määrän arvioimiseksi kanteluun oli liitetty Braxton associés -nimisen konsulttitoimiston SFEI:n pyynnöstä laatima taloudellinen selvitys.

8 Komissio ilmoitti 10.3.1992 päivätyllä kirjeellä SFEI:lle, että se oli päättänyt lopettaa SFEI:n tekemän kantelun käsittelyn. SFEI ja muut yritykset nostivat 16.5.1992 kanteen yhteisöjen tuomioistuimessa kyseisen päätöksen kumoamiseksi. Sen jälkeen kun komissio oli 9.7.1992 peruuttanut 10.3.1992 tekemänsä päätöksen, yhteisöjen tuomioistuin päätti, että lausunnon antaminen asiassa raukeaa (asia C-222/92, SFEI ym. v. komissio, määräys 18.11.1992, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa).”

4. Komissiolle tehdyn kantelun lisäksi ”SFEI ja muut yritykset nostivat 16.6.1993 kanteen Tribunal de Commerce de Paris’ssa SFMI:tä, Chronopostia, Ranskan postilaitosta ja muita vastaan. Kanteeseen oli liitetty Braxton associés -yhtiön tekemä toinen selvitys, jossa saatettiin ensimmäisen selvityksen tiedot ajan tasalle ja ulotettiin tuen arviointikausi vuoden 1991 loppuun. Tribunal de Commerce de Paris esitti 5.1.1994 tekemällään päätöksellä yhteisöjen tuomioistuimelle perustamissopimuksen 92 artiklan ja EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan (josta on tullut EY 88 artikla) tulkinnasta useita ennakkoratkaisukysymyksiä, joista yksi koski valtiontuen käsitettä nyt esillä olevan asian kaltaisissa olosuhteissa. Ranskan hallitus toimitti yhteisöjen tuomioistuimelle 10.5.1994 jättämiensä huomautusten liitteenä Ernst & Young -yhtiön laatiman taloudellisen selvityksen. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi asiassa [SFEI ym. [8]], että ’se, että julkinen yritys antaa logistista ja kaupallista apua sellaisille yksityisoikeudellisille tytäryhtiöilleen, jotka harjoittavat vapaan kilpailun piiriin kuuluvaa toimintaa, on EY:n perustamissopimuksen 92 artiklassa tarkoitettu valtiontuki, jos vastikkeeksi saatu korvaus on pienempi kuin se korvaus, jota olisi vaadittu toimittaessa normaaleilla markkinaehdoilla’ (62 kohta)”. [9]

Komission tutkinnat ja riidanalainen päätös

5. Vuonna 1993 komissio pyysi ja sai lisätietoja Ranskalta. Maaliskuussa 1996 se ilmoitti Ranskalle EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa (josta on tullut EY 88 artiklan 2 kohta) määrätyn menettelyn aloittamisesta Ranskan SFMI-Chronopostille myöntämäksi väitetyn tuen osalta. Se julkaisi

8 – Asia C-39/94, SFEI ym. v. Ranskan postilaitos ym., tuomio 11.7.1996 (Kok. 1996, I-3547). Viittaan tähän tuomioon jäljempänä nimityksellä SFEI-tuomio.

9 – Valituksenalaisen tuomion 10 kohta.

17.7.1996 virallisen tiedonannon menettelyn aloittamisesta. [10]

6. SFEI esitti 17.8.1996 komissiolle huomautuksensa vastaukseksi tiedonantoon ja liitti niihin Bain & Co. -nimisen yrityksen laatiman taloudellisen selvityksen. [11] Ranska vastasi ja liitti vastaukseensa Deloitte Touche Tohmatsun laatiman taloudellisen selvityksen.

7. Komissio teki riidanalaisen päätöksensä 1.10.1997. Sen 1 artiklassa todetaan, että ”Ranskan postilaitoksen tytäryhtiölleen SFMI-Chronopostille antama logistinen ja kaupallinen apu [ja muut kantelun kohteena olevat toimenpiteet] eivät ole SFMI-Chronopostille myönnettyä valtiontukea”.

UFEX I- [12] *ja Chronopost I -tuomio* [13]

8. UFEX, DHL International, Federal Express ja CRIE vaativat 30.12.1997 nostamassaan kanteessa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta kumoamaan riidanalaisen päätöksen. Ranska, Ranskan postilaitos ja Chronopost hyväksyttiin tämän jälkeen väliintulijoiksi tukemaan komission vaatimuksia.

9. Asia osoitettiin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen laajennetulle neljännelle jaostolle, ja esittelevä tuomari nimitettiin.

10. Kantajat vetosivat kanteensa tueksi neljään kumoamisperusteeseen, joista ensimmäinen koski puolustautumisoikeuksien loukkaamista, toinen perustelujen puutteellisuutta, kolmas tosiseikkojen virheellisyyttä ja ilmeisiä arviointivirheitä ja neljäs valtiontuen käsitteen virheellistä soveltamista komission toimesta yhtäältä sen vuoksi, että komissio ei ollut ottanut huomioon normaaleja markkinaehtoja, kun se oli arvioinut Ranskan postilaitoksen SFMI-Chronopostille antamasta avusta suoritetun korvauksen suuruutta, ja toisaalta sen vuoksi, että se oli jättänyt valtiontuen käsitteen ulkopuolelle erinäisiä toimenpiteitä, joista SFMI-Chronopostin väitettiin saaneen etua.

11. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hyväksyi neljännen kanneperusteen ensimmäisen osan ja kumosi riidanalaisen päätöksen 1 artiklan siltä osin kuin siinä todettiin, että Ranskan postilaitoksen SFMI-Chronopostille antama logistinen ja kaupallinen apu ei ollut valtiontukea. Se katsoi, ettei neljännen kanneperusteen toista osaa tai muita kanneperusteita ollut tarpeen tutkia siltä osin kuin ne koskivat Ranskan postilaitoksen SFMI-Chronopostille antamaa logistista ja kaupallista apua. Erityisesti toista kanneperustetta ei ollut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan tarpeen tutkia. Ensimmäinen kanneperuste ja kolmannen kanneperusteen ne osat, jotka eivät liittyneet neljännen kanneperusteen nojalla tutkittuihin väitteisiin, hylättiin.

10 – EYVL C 206, 3.

11 – Lisäksi se laajensi joulukuussa 1990 tekemänsä kantelun koskemaan tiettyjä seikkoja, jotka eivät liity nyt esillä olevaan muutoksenhakuun.

12 – Mainittu edellä alaviitteessä 3.

13 – Mainittu edellä alaviitteessä 4.

12. Chronopost, Ranskan postilaitos ja Ranska hakivat yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon 19.2.2001 ja 23.2.2001 toimittamillaan valituskirjelmillä muutosta UFEX I -tuomioon.

13. Valittajat vetosivat valituksensa tueksi useisiin perusteisiin, joista ensimmäisen mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli rikkonut EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohtaa (josta on tullut EY 87 artiklan 1 kohta) tulkitsemalla virheellisesti SFEI-tuomiossa käytettyä ”normaaleja markkinaehtoja” koskevaa käsitettä. UFEX I -tuomion 75 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että komission olisi pitänyt vähintään selvittää, että Ranskan postilaitoksen saama vastike vastasi sellaista korvausta, jonka muulla kuin suljetulla sektorilla toimiva yksityinen rahoitusyhtiö tai yksityinen konserni vaatii.

14. Yhteisöjen tuomioistuin totesi, että arvioinnissa oli tehty oikeudellinen virhe, koska siinä ei oteta huomioon sitä, että Ranskan postilaitos on hyvin erilaisessa tilanteessa kuin yksityinen yritys, joka toimii normaalein markkinaehdoin. Ranskan postilaitos tuottaa EY:n perustamissopimuksen 90 artiklan 2 kohdassa (josta on tullut EY 86 artiklan 2 kohta) tarkoitettuja yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja, minkä vuoksi sen oli hankittava tai sille oli hankittava tärkeät infrastruktuurit ja varat, joiden avulla se voi tarjota peruspostipalvelua kaikille käyttäjille myös seuduilla, joilla hinnat eivät kattaneet kyseisistä palveluista aiheutuneita kustannuksia. Ranskan postilaitoksen verkon perustaminen ja ylläpito eivät näin ollen perustuneet puhtaasti kaupalliseen logiikkaan, eikä yksityinen yritys olisi koskaan perustanut tällaista verkkoa. Lisäksi logistisen ja kaupallisen avun antaminen perustui nimenomaan kyseisen verkon käytettäväksi antamiseen. Yhteisöjen tuomioistuin totesikin seuraavaa:

”38 Tämän vuoksi ja koska ei ole mitään mahdollisuuksia verrata Ranskan postilaitoksen tilannetta muualla kuin suljetulla sektorilla toimivan yksityisen konsernin tilanteeseen, ’normaaleja markkinaehtoja’, jotka ovat väistämättä hypoteettisia, on arvioitava ottamalla huomioon käytettävissä olevat objektiiviset ja todennettavissa olevat seikat.

39 Käsiteltävänä olevassa asiassa Ranskan postilaitokselle aiheutuneet kustannukset sen tytäryhtiölleen antamasta logistisesta ja kaupallisesta avusta voivat olla tällaisia objektiivisia ja todennettavissa olevia seikkoja.

40 Tällä perusteella se mahdollisuus, että SFMI-Chronopostille olisi myönnetty valtiontukea, voidaan sulkea pois, jos toisaalta osoitetaan, että vaadittu vastike kattoi asianmukaisesti kaikki logistisen ja kaupallisen avun antamisesta aiheutuneet muuttuvat lisäkustannukset ja asianmukaisen osan niistä kiinteistä kustannuksista, jotka johtuivat postiverkon käytöstä, sekä asianmukaisen tuoton omalle pääomalle sikäli ku[i]n sitä käytetään SFMI-Chronopostin kilpailutoimintaan, ja jos toisaalta mikään ei anna aihetta epäillä, että kyseiset seikat olisi aliarvioitu tai vahvistettu mielivaltaisesti.”

15. Yhteisöjen tuomioistuin totesikin ensimmäisen kanneperusteen täysin perustelluksi. Se kumosi UFEX I -tuomion tutkimatta muita valitusperusteita ja palautti asian ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen.

Valituksenalainen tuomio [14]

16. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen palautettu asia osoitettiin alun perin laajennetulle neljännelle jaostolle, ja esittelevä tuomariksi nimitettiin sama tuomari, joka oli ollut esittelevänä tuomarina UFEX I -tuomiossa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen jaostojen kokoonpanon muuttamisesta 13.9.2004 tehdyn päätöksen [15] johdosta esittelevä tuomari siirrettiin laajennettuun kolmanteen jaostoon, jolle asia tämän vuoksi siirrettiin.

17. Valittajat vetosivat pääosin siinä oikeudenkäyntimenettelyssä, jonka johdosta UFEX I -tuomio annettiin, esitettyihin toiseen, kolmanteen ja neljänteen kanneperusteeseen. [16] Neljännen kanneperusteen ensimmäisessä osassa väitettiin nyt, että normaalien markkinaehtojen käsitettä, sellaisena kuin se on esitetty Chronopost I -tuomiossa, on sovellettu virheellisesti.

18. Asianosaisten lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin kuultiin 15.6.2005 pidetyssä istunnossa.

19. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hyväksyi toisen kanneperusteen (riittämättömät perustelut) ja neljännen kanneperusteen toiseen osaan liittyvän Postadexin siirtoa koskevan väitteen. Se hylkäsi kaikki muut väitteet lukuun ottamatta neljännen kanneperusteen ensimmäiseen osaan sisältyviä väitteitä, joita ei sen mielestä ollut mahdollista tutkia. Se kumosi riidanalaisen päätöksen siltä osin kuin siinä todettiin, ettei Ranskan postilaitoksen tytäryhtiölleen SFMI-Chronopostille antama logistinen ja kaupallinen apu eikä Postadexin siirto ollut SFMI-Chronopostille myönnettyä valtiontukea.

Valitukset

20. Chronopost (asia C-341/06 P) ja Ranskan postilaitos (asia C-342/06 P) hakivat yhteisöjen tuomioistuimeen 4.8.2006 ja 7.8.2006 jättämillään valituskirjelmillä muutosta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen antamaan tuomioon. Valittajat vaativat, että yhteisöjen tuomioistuin kumoaa valituksenalaisen tuomion ja määrää pääasian kantajat korvaamaan kaikki oikeudenkäyntikulut. Chronopost vaatii lisäksi, että yhteisöjen tuomioistuin ratkaisee asian lopullisesti ja vahvistaa riidanalaisen päätöksen laillisuuden.

14 – Mainittu edellä alaviitteessä 5.

15 – EUVL C 251, 12.

16 – Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 10 kohta.

21. UFEX, DHL Express (Ranska) (aiemmin DHL International), Federal Express International (Ranska) ja CRIE (selvitystilassa) antoivat yhteisen vastineen kumpaankin valitukseen. Ranska ja komissio eivät kumpikaan antaneet vastinetta. [17] Yhteisöjen tuomioistuimen presidentti antoi Chronopostille ja Ranskan postilaitokselle työjärjestyksen 117 artiklassa tarkoitetun luvan vastata tutkittavaksi ottamista koskeviin seikkoihin. UFEX on tämän jälkeen toimittanut vastineen antajan vastaukset.

22. Yhteisöjen tuomioistuimen presidentti antoi 18.4.2007 määräyksen, jolla valitukset yhdistettiin.

23. Suullista käsittelyä ei ole pyydetty eikä sitä ole pidetty.

Ensimmäinen valitusperuste: Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kokoonpanoon liittyvä oikeudenkäyntivirhe

24. Valittajat väittävät, että heidän oikeuttaan oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin on loukattu siksi, että valituksenalaiseen tuomioon johtaneen menettelyn esittelevä tuomari toimi myös UFEX I -tuomioon johtaneen menettelyn esittelevänä tuomarina.

Asiaa koskevat säännöt

Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestys

25. Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 42 artiklan 2 kohdassa todetaan, että ”asian käsittelyn kuluessa ei saa vedota uuteen perusteeseen, ellei se perustu –– käsittelyn aikana esille tulleisiin tosiseikkoihin tai oikeudellisiin seikkoihin”.

26. Työjärjestyksen 118 artiklan nojalla 42 artiklan 2 kohtaa sovelletaan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätöksestä tehdyn valituksen käsittelyyn.

17 – Tarkoitan asianosaisia, jotka antoivat yhteisen vastineen UFEXina.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestys

27. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdan sanamuoto on täysin identtinen yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 42 artiklan 2 kohdan sanamuodon kanssa.

28. Työjärjestyksen 118 artiklassa määrätään seuraavaa:

”1. Jos yhteisöjen tuomioistuin kumoaa jaoston antaman tuomion tai määräyksen, yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti voi siirtää asian toisen sellaisen jaoston käsiteltäväksi, jossa on sama lukumäärä tuomareita.

2. Jos yhteisöjen tuomioistuin kumoaa yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen täysistunnon tai suuren jaoston antaman tuomion tai määräyksen, asian käsittelee näistä se ratkaisukokoonpano, joka on antanut kyseisen ratkaisun.

2 a. Jos yhteisöjen tuomioistuin kumoaa yhden tuomarin kokoonpanossa annetun tuomion tai määräyksen, yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti antaa asian sellaisen kolmen tuomarin jaoston käsiteltäväksi, johon tämä tuomari ei kuulu.

– –”

Lausumat

29. Valittajat väittävät, että vaikka yhteisö ei sinänsä ole ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen (jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus) sopimuspuoli, sen on kunnioitettava Euroopan ihmisoikeussopimuksessa taattuja oikeuksia. Oikeus riippumattomaan ja puolueettomaan tuomioistuimeen on osa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklassa tarkoitettua oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin. Valittajien mukaan oletettu (objektiivinen) puolueellisuus riittää kyseisen oikeuden loukkaamiseen ja siitä on kyse, jos tuomioistuimen kokoonpano herättää perusteltuja epäilyksiä sen puolueettomuudesta. Sekä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen että Ranskan tuomioistuinten oikeuskäytännöstä käy valittajien mukaan ilmi, että saman tuomarin läsnäolo perättäisissä oikeudenkäyntimenettelyissä herättää tällaisia epäilyksiä. Ranskan postilaitos katsoo, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 118 artiklan 1 ja 2 a kohdassa viitataan huoleen siitä, että sama tuomari käsittelee uudelleen asiaa, jonka ensimmäiseen käsittelyyn hän osallistui.

30. UFEX väittää vastineissaan, että valitusperuste on uusi, eikä sitä siksi voida ottaa yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen nojalla tutkittavaksi. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamon kirjeillä valittajille oli ilmoitettu tuomioistuimen kokoonpano ennen käsittelyä ja esittelevän tuomarin nimi oli myös suullista käsittelyä varten laaditussa kertomuksessa. Tästä huolimatta valittajat eivät esittäneet kyseiselle tuomiois-

tuimelle vastalausetta. Asiasta Petrides [18] käy ilmi, että valittaja ei voi muutoksenhaussaan vedota menettelylliseen takeeseen, jonka käyttämisestä on näin luovuttu.

31. Asiakysymyksen osalta UFEX väittää ensimmäiseksi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ratkaisukokoonpano valituksenalaisessa tuomiossa oli ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 118 artiklan mukainen, joka koskee ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kokoonpanoa sen käsitellessä yhteisöjen tuomioistuimen aiemman tuomion kumoamisen yhteydessä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen palauttamaa asiaa. Yhteisöjen tuomioistuinten kokoonpanoa sääntelevän kollegiaalisuusperiaatteen tarkoituksena on lisäksi välttää mahdollinen puolueellisuuden riski. Toiseksi nämä yhteisön säännöt eivät ole UFEXin mukaan ristiriidassa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaleen kanssa. UFEXin mukaan Euroopan ihmisoikeustuomioistuin käsittelee aiheeseen liittyvät asiat tapauskohtaisesti, eikä se ole asettanut yleiseksi periaatteeksi, ettei sama tuomari voi osallistua samaa asiaa koskeviin perättäisiin oikeudenkäyntimenettelyihin. Kolmanneksi säännöissä otetaan UFEXin mukaan huomioon jäsenvaltioiden eri perinteet. On lisäksi yhteisön oikeuden hyvän hallinnoinnin edun mukaista, että esittelevä tuomari pysyy samana, kun monimutkainen asia palautetaan takaisin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäväksi.

32. Vastauksissaan valittajat riitauttavat UFEXin esittämän oikeudenkäyntiväitteen. Chronopost katsoo, että väite on tehoton, koska puolueetonta tuomioistuinta koskevan oikeuden loukkaaminen vastaa olennaisen menettelymääräyksen rikkomista. Näin ollen kyse on valittajien mukaan oikeusjärjestyksen perusteisiin kuuluvasta seikasta, joka yhteisöjen tuomioistuimen on otettava viran puolesta huomioon.

33. Valittajat väittävät, että oikeudenkäyntiväite on joka tapauksessa perusteeton. Valitusperustetta ei olisi voitu esittää ennen valituksenalaisen tuomion antamista. Muutoksenhaun yhteydessä esitetyt perusteet ovat valittajien mukaan väistämättä uusia siinä mielessä, että niissä riitautetaan valituksenalainen tuomio. Oikeus puolueettomaan tuomioistuimeen on luovuttamaton, eikä siitä voida luopua samalla tavoin kuin menettelyllisestä takeesta. Valittajat väittävät lisäksi, ettei olemassa ole menettelyä, jonka mukaisesti riitautettaisiin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kokoonpano tai vastustettaisiin tietyn tuomarin osallistumista asian käsittelyyn. Chronopost toteaa lopuksi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamon lähettämät kirjeet eivät sisältäneet jaostoissa toimivien tuomarien nimiä ja ettei se saanut jäljennöstä suullista käsittelyä varten laaditusta kertomuksesta.

34. Vastineen antajan vastauksissaan UFEX väittää, että väite, jonka mukaan nyt esillä oleva peruste kuuluu oikeusjärjestyksen perusteisiin, on itsessään uusi valitusperuste. Koska perusoikeutta ei ole rikottu, se on lisäksi tehoton. UFEX katsoo, että valittajat olisivat voineet esittää perusteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa sen työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdan nojalla. Muutoksenhaun yhteydessä esitetyt valitusperusteet eivät välttämättä ole uusia, sillä niiden olisi perustuttava ensimmäisessä oikeusasteessa käsiteltyihin seikkoihin. Jos ne ovat uusia, valituksen käsittelyyn sovelletaan yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 118 artiklan nojalla kyseisen työjärjestyksen 42 artiklan 2 kohtaa. UFEX

18 – Asia C-64/98 P, Petrides v. komissio, tuomio 9.9.1999 (Kok. 1999, s. I-5187, 32 kohta).

toteaa lisäksi, että Chronopostin olisi pitänyt olla tietoinen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen jaostojen kokoonpanosta, sillä ne oli julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä. [19]

Tarkastelu

35. Tutkittavaksi ottamisen osalta huomautan, että Chronopost ja Ranskan postilaitos tukivat väliintulijoina komission vaatimuksia ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käydyssä menettelyssä.

36. Yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 40 artiklan nojalla väliintulija saa esittää vain jonkun asianosaisen vaatimuksia tukevia vaatimuksia. Yhteisöjen tuomioistuimet ovat tulkinneet rajoitusta niin, että sillä estetään väliintulijaa esittämästä väitteitä tai perusteita, jotka ovat täysin erilaisia kuin oikeusriidan taustalla olevat näkemykset, sellaisena kuin se on syntynyt kantajan ja vastaajan välillä. [20]

37. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kokoonpanoon perustuvaa oikeudenkäyntivirhettä koskeva väite on täysin erilainen kuin komission ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa esittämät perusteet. Näin ollen Chronopost ja Ranskan postilaitos eivät olisi voineet esittää kyseessä olevaa väitettä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa.

38. Seuraavaksi onkin pohdittava, olisiko komissio itse voinut esittää tällaisen väitteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käydyssä menettelyssä.

39. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdan nojalla asian käsittelyn kuluessa ei saa vedota uuteen perusteeseen, ellei se perustu käsittelyn aikana esille tulleisiin seikkoihin. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin arvioi objektiivisesti sitä, ovatko seikat ”tulleet esille” käsittelyn aikana, eli sitä, onko osapuoli kyennyt saamaan niistä tiedon aikaisemmin. [21]

40. Sen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen jaoston kokoonpano, jolle yhteisöjen tuomioistuimen palauttama asia osoitettiin, on mitä ilmeisimmin seikka, joka ei olisi voinut tulla esille ennen asian käsittelyn alkamista. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdan nojalla komissiolla olisi siten ollut oikeus esittää uusi peruste tämän seikan riitauttamiseksi.

19 – Ks. edellä alaviite 15.

20 – Ks. asia C-155/91, komissio v. neuvosto, tuomio 17.3.1993 (Kok. 1993, s. I-939, Kok. Ep. XIV, s. I-61, 23 ja 24 kohta) ja asia T-237/02, Technische Glaswerke Ilmenau v. komissio, tuomio 14.12.2006 (Kok. 2006, s. II-5131, 97 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Viimeksi mainittuun tuomioon haetaan parhaillaan muutosta (asia C-139/07 P), ei kuitenkaan tämän seikan osalta.

21 – Ks. asia T-340/04, France Télécom v. komissio, tuomio 8.3.2007 (Kok. 2007, s. II-573, 164 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

41. Komissio olisi objektiivisesti tarkasteltuna lisäksi voinut tehdä niin. Asianosaisille ilmoitettiin, mille jaostolle asia osoitettiin. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen jaostojen kokoonpanon muutoksista vuonna 2004 ilmoitettiin Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Jaostojen kokoonpano ilmoitetaan myös ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen Internet-sivustolla. Esittelevän tuomarin nimi käy ilmi asianosaisille ennen käsittelyä lähetettävästä suullista käsittelyä varten laaditusta kertomuksesta. Tuomioistuimen kokoonpano ja esittelevän tuomarin nimi käyvät selvästi ilmi myös asian istuntokäsittelyä koskevasta ilmoituksesta, joka on esillä istuntosalin ulkopuolella.

42. Komission olisi siten objektiivisesti tarkasteltuna pitänyt saada ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käydyn menettelyn aikana tietoonsa, että UFEX I -tuomiossa esittelevänä tuomarina toiminut tuomari kuului tämän tuomioistuimen kokoonpanoon myös asian uudelleenkäsittelyssä. Mikään valituksenalaisessa tuomiossa tai ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiakirja-aineistossa ei kuitenkaan viittaa siihen, että komissio olisi vastustanut ratkaisukokoonpanoa.

43. Asiassa Petrides [22] yhteisöjen tuomioistuin hylkäsi valitusperusteen, jossa väitettiin, että kontradiktorista menettelyä ja asianosaisten prosessuaalista yhdenvertaisuutta koskevia periaatteita oli loukattu, siksi, että valittaja ei ollut ottanut asiaa esille ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, vaikka sillä oli ollut mahdollisuus tehdä niin, ja että se oli siten luopunut menettelyllisestä takeesta.

22 – Mainittu edellä alaviitteessä 18. Ks. myös julkisasiamies Ruiz-Jarabo Colomerin asiasta esittämä ratkaisuehdotus, 33 kohta.

44. Komissio ei siis samalla tavoin voisi tässä yhteydessä ottaa esiin kysymystä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kokoonpanosta valitusperusteena. Se olisi voinut esittää vastalauseen jaoston kokoonpanosta ensimmäisessä oikeusasteessa. Koska se ei tehnyt niin, se luopui menettelyllisestä takeesta eikä voi enää ottaa asiaa uudelleen esille.

45. Mielestäni olisi ristiriidassa yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Petrides antaman tuomion ja yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 40 artiklan kanssa, jos ensimmäisessä oikeusasteessa väliintulijana toiminut voisi esittää muutoksenhaun yhteydessä perusteen, jota sen tukema asianosainen ei ole esittänyt ensimmäisessä oikeusasteessa.

46. Myönnettäköön, että tämä päätelmä perustuu väliintulijan aseman melko muodolliseen tarkasteluun. Käsitteellisesti mielestäni ei voida sanoa, että väliintulijalla *ei* ole oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, vaikka kyse ei ole väliintulijan omasta oikeudenkäynnistä. Yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 40 artiklan mukaan asian ratkaisun täytyy koskea väliintulijan etua (muuten väliintuloa ei sallittaisi). Chronopost ja Ranskan postilaitos eivät lisäksi enää ole väliintulijoita vaan valittajia yhteisöjen tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaleessa *jokaiselle* taataan oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ”silloin, kun päätetään hänen oikeuksistaan ja

velvollisuuksistaan tai häntä vastaan nostetusta rikossyytteestä”. [23]

47. Mielestäni on kuitenkin niin, että jos yhteisöjen tuomioistuin katsoo, että Chronopost ja Ranskan postilaitos olisivat itse voineet riitauttaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa tämän tuomioistuimen kokoonpanon siinäkin tapauksessa, ettei komissio ollut sitä tehnyt, on kuitenkin katsottava, että ne ovat tässä tapauksessa edellä 40–43 kohdassa esitetyistä syistä luopuneet kyseessä olevasta oikeudestaan.

48. Tästä syystä katson, ettei ensimmäistä valitusperustetta voida ottaa tutkittavaksi.

49. Mitä tulee valittajien väitteeseen siitä, että yhteisöjen tuomioistuimen on joka tapauksessa tutkittava niiden esittämä valitusperuste siksi, että se kuuluu oikeusjärjestyksen perusteisiin, en ole samaa mieltä UFEXin kanssa siitä, että tämä väite olisi itsessään uusi peruste. Väite esitettiin pikemminkin vastauksena UFEXin esittämään oikeudenkäyntiväitteeseen.

50. Tästä huolimatta en hyväksy valittajien väitettä.

51. Valittajien väite perustuu oikeuskäytäntöön, jonka mukaan olennaista menettelymääräystä on rikottu, jos hallintoviranomainen, kuten komissio, kiistää asianosaisilta mahdollisuuden vastata tai lausua mielipidettään ennen hallinnollisen päätöksen tekemistä. [24]

52. Asiassa Petrides annetulla tuomiolla on kuitenkin selvästi sitova vaikutus siltä osin kuin valittaja, joka ei tuomioistuinmenettelyn aikana käytä puolustautumisoikeuksiaan, vaikka sillä olisi mahdollisuus tehdä niin, ei voi enää myöhemmässä vaiheessa vedota näihin oikeuksiin. Yhteisöjen tuomioistuin ei katsonut kyseessä olleessa asiassa tarpeelliseksi tutkia valittajan perustetta viran puolesta.

53. Periaatteet, joita valittaja väitti loukatun asiassa Petrides, ovat aivan yhtä olennainen osa oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin kuin oikeus puolueettomaan tuomioistuimeen: kontradiktorista menettelyä koskeva periaate sekä nemo judex in sua causa -periaate muodostavat todellakin luonnonoikeuden kaksi pilaria. Siksi en näe mitään syytä, miksi yhteisöjen tuomioistuin omaksuisi nyt esillä olevassa asiassa erilaisen lähestymistavan.

54. Jos yhteisöjen tuomioistuin kuitenkin päättää ottaa valitusperusteen tutkittavaksi, sen olisi mielestäni hylättävä se perusteettomana.

23 – Asiassa Antunes v. Portugali 31.5.2005 annetussa tuomiossa nro 64330/01, 43 §, Euroopan ihmisoikeustuomioistuin totesi, että Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaletta sovellettiin asiassa, jossa kantaja, joka oli vaatinut rikosoikeudenkäynnin aloittamista hänen entistä julkishallinnon työnantajaansa vastaan ja joka osallistui kyseiseen oikeudenkäyntiin ”avustajana”, oli tällä tavoin osoittanut, että syytetyn tuomitseminen ja kärsityn vahingon korvaaminen koskevat hänen etuaan.

24 – Asia C-291/89, Interhotel v. komissio, tuomio 7.5.1991 (Kok. 1991, s. I-2257, 14–17 kohta) ja yhdistetyt asiat T-186/97, T-187/97, T-190/97–T-192/97, T-210/97, T-211/97, T-216/97, T-217/97, T-218/97, T-279/97, T-280/97, T-293/97 ja T-147/99, Kaufring ym. v. komissio, tuomio 10.5.2001 (Kok. 2001, s. II-1337, 134–135 kohta).

55. Olennaista menettelymääräystä ei ensinnäkään ole ilmeisellä tavalla rikottu. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 118 artiklan 1 kohdassa ei kielletä sitä, että sama jaosto hoitaa palautettua asiaa koskevat perättäiset oikeudenkäyntimenettelyt. Sääntöä voidaan verrata 118 artiklan 2 a kohdassa tarkoitettuun täysin erilaiseen sääntöön, jonka mukaan tuomari ei saa käsitellä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen palautettua asiaa, jos hän antoi siitä tuomion tai määräyksen asian ensimmäisellä käsittelykerralla yhden tuomarin kokoonpanossa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksessä ei myöskään millään lailla viitata siihen, että sama tuomari ei saisi toimia esittelevänä tuomarina, jos asia palautetaan muutoksenhaun jälkeen. Työjärjestyksen 118 artiklan 2 kohdassa nimittäin edellytetään nimenomaan, että suuren jaoston (ja luonnollisesti myös täysistunnon) käsittelemät asiat on käsiteltävä uudelleen samassa ratkaisukokoonpanossa.

56. Toiseksi valittajat eivät vetoa todelliseen (subjektiiviseen) puolueellisuuteen. Ainoa (objektiivinen) puolueellisuus, johon vedotaan, liittyy sen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen jaoston kokoonpanoon, jolle niiden asia osoitettiin sen jälkeen, kun yhteisöjen tuomioistuin oli sen palauttanut.

57. Valittajat huomauttavat aivan oikein, että vaikka yhteisö ei ole Euroopan ihmisoikeussopimuksen sopimuspuoli, EU 6 artiklan 2 kohdassa määrätään, että ”unioni pitää arvossa perusoikeuksia, sellaisina kuin ne taataan [Euroopan ihmisoikeussopimuksessa] ––”. Euroopan ihmisoikeussopimuksella on lisäksi erityinen merkitys perusoikeuksien, joiden noudattamista yhteisöjen tuomioistuin valvoo, lähteenä. [25] Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappale, jossa taataan oikeus puolueettomaan tuomioistuimeen, kuuluu näihin perusoikeuksiin.

58. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on todennut objektiivisesta puolueellisuudesta, josta on kyse, kun tuomioistuimen puolueettomuudesta on perusteltuja epäilyksiä, että ”puolueettomuusvelvollisuudesta johtuvana yleisenä sääntönä *ei voida* todeta, että ylemmän oikeusasteen tuomioistuimen, joka kumoaa hallinnollisen päätöksen tai tuomioistuimen päätöksen, on palautettava asia eri lainkäyttöviranomaiselle tai tämän lainkäyttöviranomaisen eri kokoonpanossa toimivalle haaralle”. [26] Saman tuomarin osallistuminen samaa asiaa koskeviin perättäisiin suullisiin käsittelyihin voi herättää perusteltuja epäilyksiä puolueettomuudesta ainoastaan, jos tähän seikkaan liittyy muita tekijöitä. [27] Nyt esillä olevassa asiassa ei ole väitetty olevan tällaisia muita tekijöitä.

25 – Ks. esim. asia C-540/03, parlamentti v. neuvosto, tuomio 27.6.2006 (Kok. 2006, s. I-5769, 35 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

26 – Asia Ringeisen v. Itävalta, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 16.7.1971, A-sarja, nro 13, s. 40, 97 §, kursivointi tässä. Tässä asiassa se, että palautettua asiaa käsitelleet kaksi tuomaria olivat osallistuneet alkuperäisen tuomion antamiseen, ei antanut aihetta perusteltuun epäilykseen. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin päätyi samanlaiseen ratkaisuun asiassa Diennet v. Ranska 26.9.1995 antamassaan tuomiossa (A-sarja nro 325, s. 17, 38 §), jossa tarkastelun kohteena olevaan oikeudenkäyntimenettelyyn osallistuneista seitsemästä tuomarista kolme oli osallistunut alkuperäisen tuomion antamiseen. Asiassa Schwarzenberger v. Saksa 10.8.2006 antamassaan tuomiossa (nro 75737/01 (5. jaosto) (Eng), 42 §) Euroopan ihmisoikeustuomioistuin luetteli tuomioita, joissa oli sovellettu samaa periaatetta samankaltaisissa tilanteissa, kuten oikeudenkäyntiä edeltäneissä päätöksissä.

27 – Kantajien mainitsemassa asiassa Ferrantelli ja Santangelo v. Italia 7.8.1996 antamassaan tuomiossa (Recueil des arrêts et decisions, 1996-III, 58–60 §) Euroopan ihmisoikeustuomioistuin totesi, että epäilys puolueellisuudesta oli objektiivisesti perusteltu siksi, että se perustui kahteen olosuhteeseen, joista toinen oli se, että kantajan asiaa käsitellyt tuomari oli aiemmin antanut langettavan tuomion kantajan rikoskumppanille.

59. Myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomarit voivat toisinaan osallistua samaa asiaa koskeviin perättäisiin suullisiin käsittelyihin. Kun jaoston tuomio siirretään suurelle jaostolle Euroopan ihmisoikeussopimuksen 43 artiklan nojalla, tuomion antaneen jaoston presidentti ja asianosaisen sopimusvaltion suhteen mukana ollut tuomari (muttei kukaan muu tuomion antaneen jaoston tuomareista) voivat osallistua asian käsittelyyn suuressa jaostossa. [28] On käynyt niin, että molempiin oikeudenkäyntimenettelyihin osallistunut tuomari on muuttanut mieltään. [29]

60. Valittajat huomauttavat lopuksi, että EU 6 artiklan 2 kohdassa edellytetään lisäksi, että unioni pitää arvossa perusoikeuksia, sellaisina kuin ne ilmenevät jäsenvaltioiden yhteisessä valtiosääntöperiaatteessa. Ne toteavat, että Ranskassa tuomioistuin, jolle asia palautetaan käsiteltäväksi uudelleen, ei saa olla kokoonpanoltaan sama kuin asiaa ensimmäisen kerran käsitellyt tuomioistuin. UFEX vastaa, että näin ei ole Saksassa, Espanjassa eikä Yhdistyneessä kuningaskunnassa. On selvää, että yhden valtion tilanteeseen viittaaminen ei riitä osoittamaan jäsenvaltioiden *yhteisen* valtiosääntöperiaatteen olemassaoloa.

61. Näin ollen katson, että vaikka ensimmäinen valitusperuste otettaisiin tutkittavaksi (mikä on mahdotonta), on se joka tapauksessa perusteeton.

Toinen valitusperuste: Oikeudenkäyntivirhe, joka perustuu siihen, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei arvioinut Ranskan postilaitoksen oikeudenkäyntiväitettä ja että se otti asiakysymyksen osalta kantaa perusteeseen, jonka tutkittavaksi ottamisen edellytykset puuttuivat

Lausumat

62. Ranskan postilaitos toteaa ensimmäiseksi, että se oli kirjallisissa huomautuksissaan väittänyt, että Postadexin siirtoa koskeva UFEXin väite oli uusi peruste, ja että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ottanut kantaa siihen, oliko kyseinen peruste näin ollen jätettävä tutkimatta. Ranskan postilaitos väittää toiseksi, että koska kyseinen peruste oli uusi, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ei olisi missään tapauksessa pitänyt tutkia sitä.

63. UFEX pitää Ranskan postilaitoksen valitusperusteen ensimmäistä osaa sekavana ja epätäsmällisenä, minkä vuoksi sitä ei voida

28 – Euroopan ihmisoikeussopimuksen 27 artiklan 3 kohta. Ks. lisäksi Mowbray, A., *An Examination of the Work of the Grand Chamber of the European Court of Human Rights*, (2007) P.L. (Autumn), s. 507, erityisesti s. 519 ja sitä seuraavat sivut.

29 – Ks. esim. asia Kyprianou v. Kypros (CG), Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 15.12.2005, 2005-XIII, nro 73797/01, joka sekin koskee tuomioistuimen puolueellisuutta koskevaa väitettä. Tuomari Costa (joka on nykyisin Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen presidentti), joka oli ollut ensimmäisen tuomion antaneen jaoston presidentti, muutti mieltään kahdessa asiassa suuressa jaostossa käydyssä menettelyssä. Hieman eriävässä lausunnossaan hän pohtii kysymystä siitä, pitäisikö kahteen kertaan asian käsittelyyn osallistuvien tuomarien pysyä alkuperäisessä kannassaan. Hän toteaa seuraavaa: ”– – kaikki riippuu asian erityispiirteistä – – ja kunkin tuomarin suuremmasta tai pienemmästä itsepäisyydestä (tai kyvyttömyydestä muuttaa aiempaa päätöstään). Tämäkin riippuu yksittäisistä asioista kenties enemmän kuin henkilön luonteenlaadusta.” Lopuksi hän toteaa (varsin ilahduttavaan sävyyn), että kyseessä olleen asian uudelleen käsittely ”vahvisti näkemyksiäni samalla, kun se antoi minulle mahdollisuuden muuttaa niitä: aina on mahdollista toimia paremmin (tai ainakin vähemmän huonosti – –)”.

ottaa tutkittavaksi. Kyseessä olevan osan asiasisällön osalta UFEX toteaa, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ole velvollinen lausumaan väliintulijan esittämästä oikeudenkäyntiväitteestä, jos vastaaja ei ole esittänyt tätä väitettä. Ranskan postilaitoksen perusteen toisesta osasta UFEX toteaa, ettei sen esittämä väite ollut uusi, vaan se oli otettu esiin ensimmäisessä oikeudenkäyntimenettelyssä esitetyssä kannekirjelmässä.

Tarkastelu

64. Mitä tulee valitusperusteen ensimmäiseen osaan, yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä käy varsin selväksi, ettei väliintulija voi esittää oikeudenkäyntiväitettä, jota vastaaja ei ole esittänyt vaatimuksissaan. [30] Komissio ei vastaajan ominaisuudessaan ollut esittänyt kyseessä olevaa oikeudenkäyntiväitettä. Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ollut velvollinen lausumaan siitä.

65. Kuten UFEX perustellusti huomauttaa, niistä yhteisöjen tuomioistuimen tuomioista, joihin Ranskan postilaitos vetoaa tukeakseen väitettä siitä, että kysymystä on tarkasteltava tapauskohtaisesti, käy ilmi, että yhteisöjen tuomioistuin tutkii väliintulijan esittämän oikeudenkäyntiväitteen sen asiasisällön osalta vaikka kantaja ei ole tätä oikeudenkäyntiväitettä esittänyt, ainoastaan kun kyse on oikeusjärjestyksen perusteita koskevasta kysymyksestä. [31]

66. Ranskan postilaitos pyrkii valitusperusteensa toisessa osassa lähinnä siihen, että sen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa esittämän oikeudenkäyntiväitteen asiasisältö käsiteltäisiin uudelleen. Olisi ristiriidassa edellä mainitun yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön kanssa tutkia muutoksenhaun yhteydessä peruste, jota ei ole otettu tutkittavaksi ensimmäisessä oikeusasteessa.

67. Näin ollen ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin hylkää toisen valitusperusteen ensimmäisen osan ja jättää toisen osan tutkimatta.

30 – Asia C-13/00, komissio v. Irlanti, tuomio 19.3.2002 (Kok. 2002, s. I-2943, 5 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

31 – Yhdistetyt asiat C-305/86 ja C-160/87, Neotype Techmashexport v. komissio ja neuvosto, tuomio 11.7.1990 (Kok. 1990, s. I-2945, 18 kohta) ja asia C-313/90, CIRFS v. komissio, tuomio 24.3.1993 (Kok. 1993, s. I-1125, Kok. Ep. XIV, s. I-95, 23 kohta). Näissä asioissa oikeudenkäyntiväite koski valittajien asiavaltuuden puuttumista. Huomattavasti aikaisemmissa yhdistetyissä asioissa 42/59 ja 49/59, SNUPAT v. korkea viranomainen, tuomio 22.3.1961 (Kok. 1961, s. 75, Kok. Ep. I, s. 95) yhteisöjen tuomioistuin ei nimenomaisesti todennut, että kyse oli oikeusjärjestyksen perusteita koskevasta kysymyksestä, mutta tunnusti väliintulijoiden oikeuden esittää oikeudenkäyntiväite, jolla riitautettiin kumoamiskanne, joka oli ainoastaan toisen, vanhentuneen kumoamiskanteen vahvistava kanne.

Kolmas valitusperuste: Riidanalaisen päätöksen perustelujen arvioinnissa tehty oikeudellinen virhe

– –

Tausta

68. Ensiksi on tarpeen tarkastella yksityiskohtaisesti riidanalaisen päätöksen ja valituksenalaisen tuomion merkityksellisiä osia.

Riidanalainen päätös

69. Riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 33. perustelukappaleessa [32] kuvaillaan muun muassa Ranskan postilaitoksen SFMI-Chronopostille antamaa logistista ja kaupallista apua ja selitetään, kuinka avun hinta lasketaan ja merkitään kirjanpitoon:

”[i [33]] 1. Logistinen apu, joka tarkoittaa SFMI-Chronopostille annettua mahdollisuutta käyttää postin infrastruktuureja lähetystensä keruuseen, lajitteluun, kuljetukseen ja jakeluun.

[iii] Laskiessaan SFMI-Chronopostille myönnetyn avun kokonaismäärää Ranskan postilaitos laskee ensin välittömät toimintakustannuksensa, toimipaikkojen ja aluehallinnon kustannuksia lukuun ottamatta, palvelua vastaavan tuotevalikoiman (perustoimenpiteiden ketju) sekä todellisten liikennemäärien perusteella. Tämän jälkeen toimipaikkojen ja aluehallinnon kustannukset jaetaan suhteessa kunkin palvelun tuotantokustannuksiin.[[34]]

[iv] Ranskan postilaitoksella ei ollut tuotevalikoimaa koskevaa analyyttistä kirjanpitojärjestelmää, jonka avulla se olisi voinut laskea SFMI-Chronopostille tarjottavaan logistiseen apuun liittyvät todelliset kustannukset. Nämä kustannukset laskettiin vuoteen 1992 asti arvioiden perusteella. SFMI-Chronopostille tarjotut palvelut jaettiin osiin sellaisten perustoimenpiteiden sarjaksi, joihin kuluvaa aikaa ei ennen vuotta 1992 ollut mitattu. Näiden kustannusten määrittelemiseksi Ranskan postilaitos rinnasti nämä palvelut jo olemassa oleviin samanlaisiin postipalveluihin, joiden eri toimenpiteisiin kuluva aika oli jo mitattu

32 – Riidanalaisen päätöksen D kohta.

33 – Perustelukappaleen kohdat on numeroitu roomalaisin numeroin viittausten helpottamiseksi.

34 – Riidanalaisen päätöksen 42. perustelukappaleessa komissio toteaa edelleen, että kiinteät kustannukset on jaettu suhteessa Ranskan postilaitoksen tytäryhtiönsä puolesta harjoittamaan liiketoimintaan.

ja arvioitu (esimerkiksi kirjatun kirjeen jättäminen). Kyseisten toimenpiteiden kesto ja kustannukset laskettiin vuonna 1992 ottaen huomioon pikapostiliikenteen todellinen määrä. Näiden laskelmien avulla Ranskan postilaitos saattoi arvioida logistisen apunsa todelliset kustannukset."

[vi] kohdassa todetaan, että SFMI-Chronopostin maksamat korvaukset kattoivat kaikista kustannuksista 116,1 prosenttia kaudella 1986–1991 ja 119 prosenttia kaudella 1986–1995 kumulatiivisesti tarkasteltuna. Kaudella 1986–1987 nämä kattamisasteet olivat 70,3 prosenttia ja 84,3 prosenttia. Viimeksi mainittuina kahtena vuonna tulot kattoivat kuitenkin välittömät kustannukset ennen toimipaikkojen ja aluehallinnon kustannuksia.

"[x] 2. *Kaupallinen apu* eli SFMI-Chronopostin mahdollisuus hyödyntää Ranskan postilaitoksen asiakaskuntaa ja sen panosta liikearvosta. Valittaja väittää, että Ranskan postilaitos siirsi vuonna 1986 SFMI-Chronopostille Postadex-tuotteensa asiakaskunnan täysin vastikkeettomasti (Postadex-tuote korvattiin EMS-Chronopost-tuotteella vuonna 1986). Lisäksi SFMI-Chronopost on hyötynyt Ranskan postilaitoksen järjestämistä myynninedistämis- ja mainoskampanjoista."

70. [xi] kohdassa selitetään, että SFMI-Chronopostin logistisesta avusta maksamat hinnat kattavat Ranskan postilaitokselle koituneet kustannukset kokonaisuudessaan, myös kaupallisen avun kustannukset.

71. Johdanto-osan 34. perustelukappaleessa [35] komissio teki yhteenvedon valtiontukea koskevista SFEI:n väitteistä, jotka perustuivat SFEI:n teettämien taloudellisten selvitysten päätelmiin. Väitetty valtiontuki oli kaudella 1986–1991 yhteensä 1,516 miljardia Ranskan frangia, josta 1,048 miljardia Ranskan frangia oli logistista apua ja 468 miljoonaa Ranskan frangia kaupallista apua. [36] Komissio selitti SFEI:n soveltaneen väitetyn valtiontuen kokonaismäärän laskennassa "tavanomaisen markkinahinnan" menetelmää. SFEI laski logistisen avun kustannukset vertaamalla niitä sellaisen yrityksen kustannuksiin, joka on perustanut samanlaisen verkon kuin Ranskan postilaitos ja ylläpitää sitä. Komissio teki yhteenvedon SFEI:n kaupallisen avun laskentamenetelmästä siltä osin kuin kantelussa oli sitä komission mielestä selitetty.

72. Komissio hylkäsi aluksi arvioinnissaan SFEI:n noudattaman uuden menetelmän arvioida logistisen avun määrää ja sen kaupallisen avun yksittäisten osatekijöiden osalta tekemän arvioinnin. [37] Kaupallisen avun osalta komissio totesi, miksi Postadexin siirto, jonka arvoksi SFEI oli arvioinut

35 – Riidanalaisen päätöksen E kohta.

36 – Nämä summat ovat euroissa noin 231 miljoonaa, 160 miljoonaa ja 71 miljoonaa.

37 – Riidanalaisen päätöksen 45.–48. perustelukappale.

38 miljoonaa Ranskan frangia,[38] ei sen mielestä ollut valtiontukea. Siirto ei nimittäin sisältänyt mitään käteisrahana maksettuja etuuksia SFMI-Chronopostille. Mahdollisuus, että tytäryhtiö saa käyttöönsä emoyhtiön asiakaskunnan, mikä on aineeton omaisuuserä, sisältyy komission mukaan kaikkiin yhtymän sisäisiin suhteisiin. Asiakaskunnan siirto oli johdonmukainen seuraus siitä, että SFMI-Chronopost perustettiin hoitamaan Ranskan postilaitoksen toimintaa pikapostialalla.

73. Seuraavaksi komissio hylkäsi valtiontuen arviointia koskevan SFEI:n kokonaismenetelmän.[39] Se katsoi, että SFEI:n päättely osoitti sen tehneen merkittäviä virheitä[40] tulkitessaan SFEI-tuomiota.[41] Komission mukaan SFEI oli tulkinnut ”tavanomaisen markkinahinnan” tarkoittavan sitä hintaa, jolla vastaava yksityinen yhtiö tarjoaisi samanlaisia palveluja yhtiölle, joka ei kuulu samaan konserniin, mukaan luettuna korvaus postiverkon käytöstä. Mikään yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä ei kuitenkaan viittaa siihen, että komission olisi jätettävä ottamatta huomioon ne strategiset seikat ja yhteistoiminta, jotka aiheutuvat siitä, että Ranskan postilaitos ja SFMI-Chronopost kuuluvat samaan konserniin. Tällaiset seikat olivat tärkeässä asemassa, kun holdingyhtiö teki investointipäätöksiään, ja siten niitä voitiin soveltaa esillä olleeseen asiaan, joka koski emoyhtiön ja sen tytäryhtiön käyttäytymistä. Yhteisöjen tuomioistuin ei ole milloinkaan todennut, että olisi sovellettava erilaista menetelmää silloin kun jollain osapuolella on monopoli. Komissio totesi tämän jälkeen seuraavaa:

”[56] Näin ollen on syytä kysyä, voidaanko Ranskan postilaitoksen ja SFMI-Chronopostin välisen liiketoiminnan edellytyksiä verrata vastaavanlaiseen liiketoimeen yksityisen emoyhtiön, jolla voi aivan hyvin olla monopoli (esimerkiksi koska sillä on yksinoikeuksia), ja sen tytäryhtiön välillä. – –

[57] Komissio katsoo, että sisäisiin hintoihin, joilla tuotteet ja palvelut myydään samaan konserniin kuuluvien yhtiöiden välillä, ei sisälly minkäänlaista rahoitusetua, jos hinnat on laskettu kaikkien kustannusten perusteella (eli kokonaiskustannukset ja oman pääoman korko). Käsiteltävänä olevassa tapauksessa SFMI-Chronopostin suorittamat maksut eivät kattaneet kokonaiskustannuksia kahden ensimmäisen toimintavuoden aikana, mutta ne kattoivat kaikki kustannukset toimipaikkojen ja aluehallinnon kustannuksia lukuun ottamatta. Komissio katsoo, ettei tilanne ole poikkeuksellinen, kun otetaan huomioon, että yritysryhmään kuuluvan uuden yrityksen toiminnasta aiheutuvat tulot voivat kattaa ainoastaan muuttuvat kustannukset käynnistysvaiheen aikana. Kun yritys on vakiinnuttanut asemaansa markkinoilla, sen tuottamien tulojen on oltava suuremmat kuin muuttuvat kustannukset, jotta se auttaisi osaltaan kattamaan konsernin kiinteitä kustannuksia. Kahdella ensimmäisellä tilikaudella (1986 ja 1987) SFMI-Chronopostin

38 – Noin 5,8 miljoonaa euroa.

39 – Riidanalaisen päätöksen 49.–57. perustelukappale.

40 – Riidanalaisen päätöksen 53. perustelukappale.

41 – Mainittu edellä alaviitteessä 8. Ks. myös tämän ratkaisuehdotuksen 4 kohta.

suorittamat maksut kattoivat muuttuvien kustannusten lisäksi myös tiettyjä kiinteitä kustannuksia (esimerkiksi kiinteistöt ja ajoneuvot). Ranska on osoittanut, että vuodesta 1988 alkaen SFMI-Chronopostin maksama korvaus sen saamasta avusta on kattanut kaikki Ranskan postilaitokselle aiheutuneet kustannukset sekä osan oman pääoman koroista. Näin ollen Ranskan postilaitoksen tytäryhtiölleen antama logistinen ja kaupallinen apu on annettu tavanomaisten markkinaolosuhteiden mukaisesti eikä ole valtiontukea."

74. Komissio siis katsoi, että logistisen ja kaupallisen avun myöntäminen ei ollut valtiontukea markkinataloudessa toimivan sijoittajan periaatteen nojalla.[42] Investoinnin sisäinen korkokanta – joka perustuu SFMI-Chronopostin jakamiin osinkoihin sekä Ranskan postilaitos sijoittaman alkuperäisen pääomapanoksen arvon kasvuun – oli suurempi kuin SFMI-Chronopostin pääomakustannukset vuonna 1986. Näin oli edelleen, jos se 38 miljoonaa Ranskan frangia, jonka SFEI väitti olevan Postadexin arvo, katsottiin investoinnin sisäisen korkokannan laskuissa kuuluvan sijoitettuun osakepääomaan yhdessä sen edun kanssa, jota SFEI väittää SFMI-Chronopostin saaneen siitä, että sillä oli nyt paremmat mahdollisuudet käyttää Ranskan postilaitoksen verkkoa.

Valituksenalainen tuomio

75. Tehtyään yhteenvedon yhteisöjen tuomioistuinten asiaa koskevasta oikeuskäytännöstä[43] ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hahmotteli riidanalaisen päätöksen perusteluja koskevan valvontansa ulottuvuutta.[44] Chronopost I -tuomion perusteella sen oli tutkittava etenkin perustelujen riittävyys siltä osin, kattoiko SFMI-Chronopostilta avusta vaadittu vastike Ranskan postilaitokselle aiheutuneet muuttuvat lisäkustannukset, asianmukaisen osan postiverkon käytöstä johtuvista kiinteistä kustannuksista ja asianmukaisen tuoton omalle pääomalle sikäli kuin sitä käytetään SFMI-Chronopostin kilpailutoimintaan.

76. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että "ne syyt, joiden vuoksi komissio on hylännyt kantajien ehdottaman kustannusten laskentamenetelmän, ilmenevät selvästi riidanalaisen päätöksen [49.–56. perustelukappaleesta]".[45] Sen oli kuitenkin tutkittava myös komission perustelut, jotka koskivat tapaa, i) jolla se oli "kaikkien kustannusten" menetelmää käyttämällä laskenut ja arvioinut Ranskan postilaitokselle

42 – Riidanalaisen päätöksen 58.–63. perustelukappale.

43 – Valituksenalaisen tuomion 63–71 kohta.

44 – Valituksenalaisen tuomion 72 ja 73 kohta.

45 – Valituksenalaisen tuomion 73 kohta.

aiheutuneet kustannukset ja ii) tämän perusteella vaaditun vastikkeen.

77. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi ensin muuttuvista lisäkustannuksista, [46] että riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 33. ja 57. perustelukappaleessa ei riittävällä tavalla todettu sitä täsmällistä ulottuvuutta, joka komission oli tarkoitus antaa tässä yhteydessä käytetyille taloudellisille ja kirjanpidollisille käsitteille, eikä niiden kustannusten tarkkaa luonnetta, joita se oli tarkastellut perustellakseen sen, ettei kyseessä ollut valtiontuki, jotta olisi voitu tutkia, vastaavatko kyseiset kustannukset tosiasiallisesti logistisen ja kaupallisen avun antamisesta aiheutuneita muuttuvia lisäkustannuksia Chronopost I -tuomiossa tarkoitetulla tavalla. Komission tämän jälkeen antamat selitykset ainoastaan vahvistivat sitä päätelmää, jonka mukaan riidanalaisen päätöksen perustelut sellaisenaan olivat aivan liian yleiset.

78. Ei ollut mahdollista selvittää, mitkä olivat olleet ”välittömät toimintakustannukset” tai mitkä olivat niitä kustannuksia, jotka voitiin Ranskan postilaitoksen kirjanpidossa kohdentaa suoraan eri toimintoihin. Riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 57. perustelukappaleeseen sisältyvä viittaus ”tiettyihin kiinteisiin kustannuksiin” oli liian epämääräinen, jotta voitaisiin määrittää täsmällisesti se, mitä kustannuksia SFMI-Chronopost kattoi kahden ensimmäisen toimintavuoden aikana. Riidanalaisessa päätöksessä ei myöskään selvitetty, millä tavalla Ranskan postilaitoksen tarjoamat palvelut oli jaettu osiin perustoimenpiteiden sarjaksi tai miten ne oli rinnastettu jo olemassa oleviin samankaltaisiin postipalveluihin. Koska ennen vuotta 1992 aiheutuneet kustannukset oli laskettu arvioiden perusteella, olisi ollut tarpeen selittää, millä tavalla palvelut oli rinnastettu, jotta olisi voitu tarkastaa mahdolliset tosiseikkoja koskevat virheet tai arviointivirheet. Selväksi ei käynyt myöskään se, millä tavalla kaupallinen apu oli otettu huomioon kaikkia kustannuksia laskettaessa.

79. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että riidanalaiseen päätökseen olisi ollut tarpeen sisällyttää tältä osin riittävät perustelut ja ainakin yleinen yhteenveto niistä analyyttisistä kirjanpitolaskelmista, jotka koskivat SFMI-Chronopostille tarjottuja palveluja, siten, että salaiset tiedot olisi mahdollisesti poistettu. Riidanalaisessa päätöksessä ei sellaisenaan ollut perusteltu riittävästi komission arviointia, joka koski sitä, oliko logistisen ja kaupallisen avun toimittamisesta aiheutunut muuttuvia lisäkustannuksia.

80. Seuraavaksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin käsitteli kiinteitä kustannuksia. [47] Se totesi, ettei näitä kustannuksia ollut selitetty riittävällä tavalla riidanalaisessa päätöksessä. Ensinnäkään ei ollut mahdollista tarkastaa, sisälsivätkö toimipaikkojen ja aluehallinnon kustannukset postiverkon käytöstä johtuvia kiinteitä kustannuksia. Tällä tiedolla oli kuitenkin erityistä merkitystä, kun otetaan huomioon, ettei SFMI-Chronopostin suorittama korvaus kattanut kahden ensimmäisen

46 – Valituksenalaisen tuomion 77–85 kohta.

47 – Valituksenalaisen tuomion 86–89 kohta.

toimintavuoden aikana kokonaiskustannuksia sataprosenttisesti. Toiseksi ei voitu määrittää, oliko olemassa muita Ranskan postilaitokselle aiheutuneita postiverkon käyttöön liittyviä kiinteitä kustannuksia, jotka vaaditulla korvauksella olisi pitänyt kattaa. Näin ollen ei voitu tarkastaa, oliko tämä osuus kiinteistä kustannuksista arvioitu asianmukaisesti Chronopost I -tuomiossa vahvistettuihin vaatimuksiin nähden.

81. Lopuksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, ettei riidanalaisesta päätöksestä käynyt ilmi, mikä oli ollut SFMI-Chronopostin osuus Ranskan postilaitoksen oman pääoman tuotosta. [48] Siinä ei täsmennetty, oliko komissio laskenut sisäisen tuoton sen osoittamiseksi, että yksityistä sijoittajaa koskeva kriteeri oli täytetty, ja/tai oman pääoman tuoton laskemiseksi.

82. Komissio ei ollut sisäisen tuoton laskemisessa yksilöinyt sitä pääomaa, jonka se katsoi käytetyn tähän toimintaan. Se ainoastaan totesi, että se oli ottanut huomioon yhtäältä Ranskan postilaitoksen vuonna 1986 sijoittaman pääomapanoksen ja toisaalta Ranskan postilaitoksen ja sen tytäryhtiön väliset rahoitustapahtumat vuosina 1986–1991 yksilöimättä riittävän tarkasti, mistä rahoitustapahtumista oli kyse. Vaikka oletettaisiin, että sisäinen tuotto heijasti riittävän tarkasti tuottoa SFMI-Chronopostin kilpailutoimintaan käytetylle omalle pääomalle, ei voitu tarkastaa, oliko kyseinen mahdollinen tuotto omalle pääomalle ollut Chronopost I -tuomion 40 kohdassa tarkoitetulla tavalla asianmukainen, kun otetaan huomioon se, että sisäisen tuoton laskeminen numeroin ei ilmene riidanalaisesta päätöksestä.

83. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki seuraavaksi joitakin yleisiä huomautuksia kustannusten kattamisesta. [49] Sen mielestä riidanalaisen päätöksen 57. perustelukappaleessa esitetyt komission päätelmät olivat pelkästään yksioikoisia toteamuksia. Riidanalaisessa päätöksessä ei ollut esitetty yksityiskohtaisesti kyseisestä avusta suoritetun korvauksen laskennan eri vaiheita tai kyseisestä avusta johtuvia infrastruktuurikustannuksia, eikä siinä ollut lukumääräisiä tietoja kyseiseen apuun liittyvien kustannusten arvioinnista. Komissio oli ainoastaan todennut, että SFMI-Chronopostin maksama korvaus oli kattanut kaikki Ranskan postilaitokselle aiheutuneet kustannukset, tarkentamatta kuitenkaan niitä lukuja ja laskelmia, joihin sen arviointi ja sen päätelmät perustuivat. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oli näin ollen mahdotonta valvoa, olivatko käytetty menetelmä ja komission arvioinnissa noudattamat vaiheet virheettömiä ja niiden periaatteiden mukaisia, jotka Chronopost I -tuomiossa oli esitetty, jotta voitaisiin päättää, oliko kyse valtiontuesta.

84. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätti toista valitusperustetta koskevan arviointinsa toteamalla, että nyt esillä olevassa asiassa kolme seikkaa puolsivat yksityiskohtaisempien perustelujen tarvetta:

”97. Esillä olevassa asiassa olosuhteet, jotka edellyttävät yksityiskohtaisempia

48 – Valituksenalaisen tuomion 90–93 kohta.

49 – Valituksenalaisen tuomion 94–95 kohta.

perusteluja, perustuvat siihen, että ensinnäkin kyseessä on yksi niistä ensimmäisistä päätöksistä, joissa tarkasteltiin valtiontukia koskevien määräysten ja säännösten soveltamisen yhteydessä monitahoista kysymystä sellaisen emoyhtiön kustannusten laskemisesta, joka toimii suljetuilla markkinoilla ja joka antaa logistista ja kaupallista apua tytäryhtiölleen, joka ei toimi suljetuilla markkinoilla. Toiseksi komission olisi pitänyt sen johdosta, että 10.3.1992 tehty ensimmäinen komission päätös peruutettiin sen jälkeen kun kumoamiskanne oli nostettu ja että yhteisöjen tuomioistuin antoi SFEI-tuomion, perustella lähestymistapaansa riidanalaisten seikkojen osalta vieläkin huolellisemmin ja täsmällisemmin. Lopuksi, komission olisi pitänyt myös sen vuoksi, että kantajat olivat toimittaneet hallinnollisen menettelyn aikana useita taloudellisia selvityksiä, valmistella tunnolliset perustelut ja vastata kantajien olennaisiin väitteisiin, joita oli tuettu näillä taloudellisilla tutkimuksilla.”

85. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätteli tämän perusteella, että

”98. – – riidanalaisen päätöksen perustelut, joissa vain selitetään hyvin yleisesti sitä menetelmää, jonka mukaan komissio arvioi kustannuksia, ja sitä lopullista tulosta, johon asiassa päästiin, mutta joissa ei kohdenneta vaadittavalla tarkkuudella niitä eri kustannuksia, jotka Ranskan postilaitokselle aiheutui logistisen ja kaupallisen avun toimittamisesta SFMI-Chronopostille, ja niitä kiinteitä kustannuksia, jotka johtuivat postiverkon käytöstä, eikä määritetä tarkasti tuottoa omalle pääomalle, eivät ole perustamissopimuksen 190 artiklan vaatimusten mukaisia.

– –

100. Tämän perusteella on katsottava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei voi riidanalaisen päätöksen perusteella tarkastaa kaikkien kustannusten käsitteen, sellaisena kuin komissio on sen määritellyt riidanalaisessa päätöksessä, piiriin kuuluvien eri kustannusten olemassaoloa ja suuruutta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei siis voi riidanalaisen päätöksen perustelujen perusteella valvoa komission tältä osin tekemän arvioinnin laillisuutta eikä sitä, onko se niiden vaatimusten mukainen, jotka yhteisöjen tuomioistuin on vahvistanut muutoksenhaun johdosta antamassaan tuomiossa, jotta voitaisiin päätellä, ettei kyse ole valtiontuesta.

101. Tästä seuraa, että riidanalainen päätös on kumottava perustelujen puutteellisuuden vuoksi siltä osin kuin siinä päätellään, että Ranskan postilaitoksen SFMI-Chronopostille toimittama logistinen ja kaupallinen apu ei ole valtiontukea.”

Lausumat

86. Valittajat väittävät, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on mennyt EY 253 artiklan vaatimuksia ja yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöä pidemmälle, kun se on todennut, että riidanalaisen päätöksen perustelut ovat puutteelliset. Chronopost katsoo, että ensimmäisen oikeusasteen

tuomioistuin tutki perustelujen valvonnan muodossa ilmeiset arviointivirheet ja pyrki arvioimaan komission menetelmien asianmukaisuutta.

87. UFEXin mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei kyseenalaistanut riidanalaiseen päätökseen sisältyvää arviointia vaan tarkasti ainoastaan, olivatko sen taustalla olevat perustelut riittävän täsmälliset, täydelliset ja ymmärrettävät. Se päätteli UFEXin mielestä aivan oikein, että perustelut olivat riittämättömät. Yksityiskohtaisempia perusteluja tarvittiin sen tarkastamiseksi, oliko päätöksessä sovellettu asianmukaisesti ”normaaleja markkinaehtoja” koskevaa kriteeriä, jonka yhteisöjen tuomioistuin on vahvistanut Chronopost I -tuomion 40 kohdassa.

Tarkastelu

88. EY 253 artiklassa edellytetään, että komission päätökset perustellaan.

89. Yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perusteluvelvollisuus ”määräytyy kyseisen toimen luonteen mukaan, ja perusteluista on selkeästi ja yksiselitteisesti ilmettävä riidanalaisen toimenpiteen tehneen yhteisön toimielimen päättely siten, että niille, joita toimenpide koskee, selviävät sen syyt, ja että yhteisöjen tuomioistuin voi tutkia toimenpiteen laillisuuden. Perusteluissa ei kuitenkaan tarvitse esittää kaikkia asiaan liittyviä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskevia yksityiskohtia, koska tutkittaessa sitä, täyttävätkö päätöksen perustelut EY 253 artiklan vaatimukset, on otettava huomioon päätöksen sanamuodon lisäksi myös asiayhteys ja kaikki asiaa koskevat oikeussäännöt – –”. [50]

90. Päätöksessä, jossa todetaan, ettei kyse ole kantelijan väittämästä valtiontuesta, ”komissiolla on joka tapauksessa velvollisuus selostaa kantelijalle riittävän tarkoin ne syyt, joiden vuoksi kantelussa esitetyt tosiseikat ja oikeudelliset seikat eivät ole riittäneet osoittamaan, että kyseessä on valtiontuki. Komissiolla ei kuitenkaan ole velvollisuutta ottaa kantaa sellaisiin kysymyksiin, jotka eivät selvästi mitenkään liity asiaan tai ovat merkityksettömiä tai selvästi toissijaisia”. [51]

91. Huomautan sivumennen, että UFEXin mainitsema oikeuskäytäntö, josta sen mielestä käy ilmi, että komission olisi pitänyt toteuttaa huolellinen tutkimus, joka perustuu painaviin syihin [52] sekä merkitykselliseen ja pitävään näyttöön, [53] ei liity valtiontukeen vaan tulevaisuuteen suuntautuvaan selvitykseen, joka tehdään keskittymien ja väitettyjen kartellien markkinavaikutuksista.

50 – Asia C-197/99 P, Belgia v. komissio, tuomio 11.9.2003 (Kok. 2003, s. I-8461, 72 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

51 – Asia C-367/95 P, komissio v. Sytraval ja Brink’s France, tuomio 2.4.1998 (Kok. 1998, s. I-1719, 64 kohta).

52 – Asia T-464/04, Independent Music Publishers and Labels Association v. komissio, tuomio 13.7.2006 (Kok. 2006, s. II-2289, 248 kohta). Tähän tuomioon on lisäksi haettu muutosta.

53 – Yhdistetyt asiat C-68/94 ja C-30/95, Ranska ym. v. komissio, tuomio 31.3.1998 (Kok. 1998, s. I-1375, 228 kohta).

92. Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisessa tuomiossa, nyt esillä olevissa valituksissa on kiistatonta,[54] että ratkaisevaa on, täyttääkö riidanalainen päätös ”normaaleja markkinaehtoja” koskevan kriteerin, jonka yhteisöjen tuomioistuin on vahvistanut Chronopost I -tuomion 40 kohdassa.[55]

93. Yhteisöjen tuomioistuimen Chronopost I -tuomiossa vahvistama kriteeri on yleisluonteinen. Siinä vahvistetaan menetelmä, jonka mukaisesti arvioidaan, onko kaupallisen ja logistisen avun antaminen valtiontukea. Siinä ei täsmennetä arvioinnissa sovellettavia taloudellisia, kirjanpidollisia tai rahoituksellisia normeja. Siinä edellytetään ”kaikkien” muuttuvien lisäkustannusten mukaan ottamista, muttei määritellä, mitä kustannuksia olisi pidettävä muuttuvina kustannuksina. Siinä ei myöskään todeta, mikä on ”asianmukainen” osa kiinteistä kustannuksista tai ”asianmukainen” tuotto omalle pääomalle.

94. Mielestäni se valituksenalaisessa tuomiossa todettu *ensimmäinen syy*, jolla perustellaan yksityiskohtaisten perustelujen esittäminen (nimittäin se, että riidanalainen päätös oli yksi niistä ensimmäisistä päätöksistä, joissa tätä monitahoista kysymystä tarkasteltiin),[56] oikeuttaa pikemminkin laajempien ja yleisluonteisempien perustelujen esittämisen. Ei ole kovin järkevää käsitellä jokaista yksityiskohtaa erikseen, jos yleinen lähestymistapa on väärä. Riidanalainen päätös tehtiin lisäksi useita vuosia ennen kuin Chronopost I -tuomio annettiin.

54 – Valituksenalaisen tuomion 72 kohta.

55 – Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 14 kohta.

56 – Valituksenalaisen tuomion 97 kohta.

Mielestäni onkin niin, että sen sijaan, että tutkitaan, noudattavatko komission perustelut yksityiskohtaisilta osin (myöhemmin) Chronopost I -tuomiossa (jonka täsmälliset vaatimukset eivät siten voineet olla päätöksen laatijan tiedossa) vahvistetun kriteerin tarkkaa sanamuotoa, päätöksen perustelujen tuomioistuinvalvonnassa on tässä yhteydessä keskityttävä tutkimaan, oliko komission noudattama yleinen lähestymistapa itse asiassa oikea – eli oliko se Chronopost I -tuomiossa vahvistetun kriteerin mukainen.

95. Tätä näkemystä tukee nyt esillä olevan asian aiempi käsittely yhteisöjen tuomioistuimissa. Sekä UFEX I -tuomiossa että sen kumonneessa Chronopost I -tuomiossa ”normaaleja markkinaehtoja” tulkittiin oikein Ranskan postilaitoksen ja SFMI-Chronopostin välisen suhteen arvioinnissa.

96. Ratkaisevaa on mielestäni näin ollen se, ovatko perustelut riittävät sen selvittämiseksi, perustiko komissio päätöksensä normaalien markkinaehtojen määrittelyä koskeviin asianmukaisiin kriteereihin sellaisina kuin yhteisöjen tuomioistuin on ne vahvistanut Chronopost I -tuomiossaan.

97. Valituksenalaisella tuomiolla kuitenkin kumottiin riidanalainen päätös lähinnä siksi, että siinä katsottiin komission esittämien perustelujen ja tietojen olleen liian yleisiä

ja epätäsmällisiä. [57] Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin moitti erityisesti sitä, ettei käytettyjä taloudellisia ja kirjanpidollisia käsitteitä, tarkasteltuja kustannuksia eikä rahoituslaskelmien osatekijöitä ollut määritelty täsmällisesti. Se totesi, ettei sen ollut mahdollista tarkastaa tosiseikkoja koskevia virheitä tai arviointivirheitä, ja katsoi muuttuvien kustannusten osalta, että riidanalaisen päätöksen olisi pitänyt sisältää ainakin yleinen yhteenveto niistä analyyttisistä kirjanpitolaskelmista, jotka koskivat tarjottuja palveluja.

98. On täysin selvää, että avoimuus sinällään on tärkeää. Lisäksi on totta, että mitä yksityiskohtaisemmat tiedot ovat, sitä todennäköisempää on havaita komission mahdolliset ilmeiset arviointivirheet, jotka liittyvät joko sen omaksumaan menetelmään tai sen käyttämien tietojen paikkansapitävyyteen. Näin ollen esimerkiksi kirjanpitolaskelmia koskevan yhteenvedon toimittaminen ei välttämättä takaa sitä, että ilmeiset virheet tulevat havaittua.

99. Tässä yhteydessä ei kuitenkaan ole selvää, että yksityiskohdat, joiden ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi puuttuvan, ovat täysin välttämättömiä sen arvioimiseksi, sovelsiko komissio väärin Chronopost I -tuomiossa määriteltyä ”normaalien markkinaehtojen” käsitettä.

57 – Valituksenalaisen tuomion 75–95 kohta.

100. Myönnettäköön, ettei ole kohtuutonta tulkita ehtoja niin, että ne edellyttävät yleisesti hyväksyttyjen kirjanpidollisten, kaupallisten ja investointeja koskevien kriteerien noudattamista. Yhteisön oikeuteen sisältyvä yksityistä sijoittajaa koskeva periaate toimiikin tältä perustalta. Yksityiskohdat, joita ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vaati, voisivat teoriassa tältä osin paljastaa yleisesti hyväksytyistä periaatteista tehdyt poikkeamat, jotka voivat olla ilmeisiä virheitä. Nämä periaatteet sinällään ovat kuitenkin riittävän laajoja ja moninaisia, mikä jättää huomattavat mahdollisuudet keskustella niiden ulottuvuudesta, ja yhteisöjen tuomioistuin on vahvistanut ainoastaan yleisen kriteerin sille, mitkä ovat ”normaalit markkinaehdot”. Näin ollen mainittua keskustelua käytäisiin alalla, jolla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut komissiolla olevan laaja harkintavalta. [58]

101. Nyt esillä olevassa oikeudenkäyntiasiassa näyttääkin mielestäni siltä, että seikat, joiden ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi komission perusteluista puuttuvan, ovat toissijaisia. Riidanalainen päätös sisältää riittävät perustelut ja yksityiskohdat, jotta sen laillisuus voidaan tutkia Chronopost I -tuomion perusteella.

58 – Valituksenalaisen tuomion 128 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että sen arviointi, millä tavalla annetusta logistisesta ja kaupallisesta avusta Ranskan postilaitokselle aiheutuneet kustannukset oli arvioitu, kun analyyttista kirjanpitoa ei ollut, edellytti monitahoista taloudellista arviointia. Tässä tilanteessa komissiolla oli laaja harkintavalta.

102. Mitä tulee avusta aiheutuneisiin kustannuksiin, riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 33. perustelukappaleen [iii] ja [xi] kohdat sekä 42. ja 57. perustelukappale [59] osoittavat, että huomioon otetut ”kokonaiskustannukset” sisältävät kaikki muuttuvat kustannukset ja kohtuullisen osan kiinteistä kustannuksista sekä logistisen että kaupallisen avun osalta.

103. Riidanalaisen päätöksen 33. perustelukappaleen [iii] kohdassa todetaan, että Ranskan postilaitos jakaa ”kokonaiskustannukset” ”välittömiin toimintakustannuksiin” ja ”toimipaikkojen ja aluehallinnon kustannusten” osuuteen. Tämä jako ei vastaa jakoa muuttuviin ja kiinteisiin kustannuksiin, sillä 57. perustelukappaleen mukaan kiinteät kustannukset sisältävät kiinteistöt ja ajoneuvot. Kyseessä olevassa perustelukappaleessa tehdään kuitenkin selväksi, että muuttuvat kustannukset katettiin ensimmäisestä vuodesta lähtien. Toteamuksesta, jonka mukaan kahden ensimmäisen toimintavuoden (1986 ja 1987) aikana katettiin ainoastaan ”tiettyjä kiinteitä kustannuksia” ja vuodesta 1988 alkaen katettiin ”kaikki Ranskan postilaitokselle aiheutuneet kustannukset”, käy selväksi, että kaikki kiinteät kustannukset katettiin mainitusta vuodesta lähtien. Johdanto-osan 42. perustelukappaleesta käy lisäksi selvästi ilmi, että kiinteät kustannukset jaettiin suhteellisesti.

104. Chronopost I -tuomion 40 kohdasta käy ilmi, että ”asianmukaisen tuoton omalle pääomalle” olisi muodostuttava kaupallisesta ja logistisesta avusta vaaditusta vastikkeesta. Riidanalaisen päätöksen 57. perustelukappaleeseen sisältyvän ”kaikkien kustannusten perusteella laskettuja hintoja” koskevan määritelmän perusteella komission toteuttamaa tarkastelua SFMI-Chronopostin maksamasta korvauksesta Ranskan postilaitoksen investoimasta omasta pääomasta voidaan verrata ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käyttämään menetelmään.

105. Riidanalainen päätös tarjoaa näin ollen SFEI:lle eli kantelijalle riittävän selityksen niistä syistä, joiden vuoksi kantelussa esitetyt tosiseikat ja oikeudelliset seikat eivät osoittaneet, että kyseessä olisi valtiontuki.

106. Riidanalaisen päätöksen 45.–62. perustelukappaleessa komissio esittää syyt siihen, miksi se hylkäsi SFEI:n kantelut, joista on tehty yhteenveto 34. perustelukappaleessa. Komissio lähinnä hylkää SFEI:n käyttämän menetelmän, jolla se on arvioinut väitetyn valtiontuen eri osatekijöitä. Riidanalaisesta päätöksestä käy erityisen selvästi ilmi, [60] että kantelijan esittämät yksityiskohtaiset taloudelliset selvitykset, joiden tarkoituksena oli osoittaa valtiontuen olemassaolo, perustuivat ”normaalien markkinaehtojen” käsitteeseen, jonka komissio totesi olevan merkittävän virheellinen. [61] Tätä taustaa vasten olisi merkityksetöntä antaa yksityiskohtaista vastausta näissä selvityksissä väitetyn valtiontuen kokonaismäärien taustalla oleviin oletamuksiin ja laskelmiin.

59 – Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 69 ja 73 kohta sekä alaviite 34.

60 – Riidanalaisen päätöksen 34. perustelukappale.

61 – Riidanalaisen päätöksen 53. perustelukappale.

107. Siksi katson, ettei yksityiskohtaisempien perustelujen tueksi esitetty *kolmas syy* ole pätevä.[62] Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hyväksyi itsekin, että syyt, joiden perusteella komissio hylkäsi SFEI:n menetelmän laskea kustannukset, ilmenevät selvästi riidanalaisesta päätöksestä.[63] Mielestäni komissio vastasi ”kantajien olennaisiin väitteisiin, joita oli tuettu –– taloudellisilla tutkimuksilla”. Komissio katsoi lähinnä, että SFEI:n soveltama yleinen lähestymistapa ja menetelmä olivat väärät. Näin ollen ei olisi järkevää vaatia ”tunnollisia perusteluja”, joissa tarkastellaan tiettyjä kohtia yksityiskohtaisemmin. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei myöskään selvittänyt yksityiskohtaisemmin, mitkä SFEI:n kanteluihin sisältyvät seikat oli sen mielestä käsitelty puutteellisesti riidanalaisessa päätöksessä. Tämä lähestymistapa on täysin vastakkainen kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa Sytraval and Brink's France[64] omaksuma lähestymistapa.

108. En ole vakuuttunut siitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen antama *toinen syy*[65] sille, miksi komission päätökseen olisi pitänyt sisältyä yksityiskohtaisemmat perustelut, kestää lähempää tarkastelua. On täysin perusteltua vaatia, että päätöksentekijä kiinnittää asianmukaista huomiota tuomioistuimen asiaa koskeviin päätöksiin, jotka vaikuttavat sellaiseen muotoiluun, jota se on parhaillaan tekemässä. Komissio keskittyi tosiaan tarkastelussaan SFEI-tuomioon.[66] Mielestäni pelkkä aiemman päätöksen peruuttaminen aineellisesti ei kuitenkaan muuta merkittävästi EY 253 artiklassa määrättyä perusteluvelvollisuuden laajuutta. Perusteluvelvollisuuden tarkka laajuus määräytyy pikemminkin edelleen asiayhteyden ja kyseessä olevaa asiaa sääntelevien oikeussääntöjen perusteella.

109. Edellä esitetyn perusteella totean, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen todetessaan, että riidanalaisen päätöksen perustelut olivat puutteelliset. Näin ollen ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin hyväksyy kolmannen valitusperusteen.

Neljäs valitusperuste: Postadexin[67] siirtoon liittyvässä valtiontuen käsitteen arvioinnissa tehty oikeudellinen virhe

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta[68]

110. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomautti ensinnäkin, että

62 – Valituksenalaisen tuomion 97 kohta.

63 – Valituksenalaisen tuomion 73 kohta.

64 – Asia T-95/94, Sytraval ja Brink's France v. komissio, tuomio 28.9.1995 (Kok. 1995, s. II-2651, 62 ja 63 kohta) ja ks. edellä alaviitteessä 51 mainitun asiassa Sytraval muutoksenhaun johdosta annetun tuomion 74–77 kohta.

65 – Valituksenalaisen tuomion 97 kohta.

66 – Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 72 kohta.

67 – Ranskan postilaitoksen pikapostipalvelu. Ks. edellä alaviite 6.

68 – Valituksenalaisen tuomion 158–171 kohta.

perustamissopimuksen 92 artiklassa (josta on tullut EY 87 artikla) tarkoitetun valtiontuen käsitteen soveltamisala on erittäin laaja ja että sen tarkoituksena on estää se, että jäsenvaltioiden väliseen kauppaan vaikuttavat julkiselta vallalta saatavat edut, jotka eri muodoissaan vääristävät tai uhkaavat vääristää kilpailua suosimalla tiettyjä yrityksiä tai tuotannonaloja.[69] Tuen käsite kattaa toimenpiteet, jotka eri tavoin alentavat yrityksen vastattavaksi tavallisesti kuuluvia kustannuksia. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan valtion toimenpiteet määritellään perustamissopimuksessa niiden vaikutuksen perusteella.

Lausumat

111. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi komission väitteen siitä, että Postadexin asiakaskunnan siirto oli johdonmukainen seuraus tytäryhtiön perustamisesta ja ettei se tästä syystä ollut valtiontukea.[70] Asiakaskunta oli aineeton omaisuuserä, jolla oli taloudellista arvoa, vaikka arvoa olikin vaikea arvioida määrällisesti. Ranskan postilaitos oli voinut luoda Postadex-palvelun lakiin perustuvan monopolin varoilla. SFMI-Chronopost[71] ei maksanut mitään korvausta Ranskan postilaitokselle. Tällaisen omaisuuserän siirto oli joka tapauksessa etu siirronsaajalle. Siirtoa koskevasta päätöksestä vastasi valtio. Näin ollen siirto oli valtiontukea.

112. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että komissio oli tehnyt oikeudellisen virheen, kun se oli katsonut, että Postadexin asiakaskunnan siirto ei ollut valtiontukea sillä perusteella, että siihen ei sisältynyt mitään käteisrahana maksettavia etuuksia. Näin ollen riidanalainen päätös oli kumottava siltä osin kuin komissio oli katsonut, ettei se, että Ranskan postilaitos siirsi Postadexin SFMI-Chronopostille, ollut valtiontukea.

113. Valittajat väittävät, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki virheen todetessaan, että riidanalaisessa päätöksessä oli virheellisesti katsottu, ettei Postadexin siirto SFMI-Chronopostille ollut valtiontukea. Niiden mielestä tilannetta ei voida verrata sellaisen yksityisellä sektorilla toimivan emoyhtiön toimintaan, jolla on olemassa oleva tytäryhtiö. Ranskan postilaitos pikemminkin perusti tytäryhtiön ja siirsi taloudellisen toiminnan nimenomaan tätä tarkoitusta varten perustetulle erilliselle yksikölle. Valittajien mukaan tytäryhtiön perustamisen yhteydessä ei ole olemassa edunsaajaa. Komissio kannustaa tällaista yhtiöittämistä tehostaakseen kilpailua markkinoilla.

114. UFEXin mukaan Postadexin vakiintuneen asiakaskunnan vastikkeeton siirto hyödytti epäilemättä SFMI-Chronopostia, joka oli uusi markkinatoimija. Omaisuuserät siirretään sen mielestä aina vastikkeellisesti. Hyöty olisi UFEXin mukaan pitänyt arvioida

69 – Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin viittasi asiaan 173/73, Italia v. komissio, tuomio 2.7.1974 (Kok. 1974, s. 709, Kok. Ep. II, s. 323, ranskankielisen toisinnon 26 kohta) ja asiaan C-387/92, Banco Exterior de España, tuomio 15.3.1994 (Kok. 1994, s. I-877, 12 kohta).

70 – Riidanalaisen päätöksen 48. perustelukappale. Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 72 kohta.

71 – Muistutan, että perustettu tytäryhtiö oli nimeltään SFMI. Ks. edellä alaviite 7.

yhteisöjen tuomioistuimen Chronopost I -tuomiossa vahvistamien suuntaviivojen mukaisesti.

Tarkastelu

115. Komissio tunnustaa riidanalaisessa päätöksessä, että Postadexin asiakaskunnan siirto oli aineeton omaisuuserä.[72] Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomauttaa, se, että tällaista seikkaa voi olla vaikea arvioida määrällisesti, ei kuitenkaan tarkoita, ettei sillä olisi mitään arvoa.[73] Asiakaskunnalla oli mielestäni positiivista taloudellista arvoa hetkellä, jona se siirrettiin SFMI-Chronopostille vuonna 1985.

116. Mitä oikein tapahtui, kun Ranskan postilaitos perusti SFMI-Chronopostin? Mielestäni erityisesti pikapostipalveluun liittyvät *toiminnot* ja näiden toimintojen *arvo* on erotettava toisistaan.

117. On selvää, että uusi yksikkö ryhtyi hoitamaan *toimintoja*. Niihin sisältyivät asiakaskunnan hallinta ja hyödyntäminen. Näiden toimintojen taloudellinen *arvo* koitui sen osakkeenomistajien hyödyksi kuitenkin juuri tytäryhtiön perustamisen ansiosta. Ranskan postilaitos piti siis itsellään tästä arvosta osuuden, joka vastasi 66 prosentin omistusosuutta. TAT sai loput arvosta pääomapanoksen tuottona. Toisin sanoen toimintojen arvo kävi ilmi ensin liikkeellelaskettujen osakkeiden ja osakkeenomistajien tämän jälkeen omistamien osakkeiden arvosta.

118. Edellä mainittu tilanne eroaa siis yksityistämisestä. Kun valtio luovuttaa omaisuuserän ulkopuoliselle sijoittajalle, se saa siitä vastikkeen. Valtiontuesta on kyse, jos yksityistä sijoittajaa koskevan periaatteen nojalla maksettu rahasumma on pienempi kuin myytyjen omaisuuserien arvo.[74] SFMI-Chronopostin perustamisen yhteydessä ainoa ulkopuolinen sijoittaja oli TAT, joka sai 34 prosentin omistusosuuden. Jos SFMI-Chronopost olisi maksanut jotakin Ranskan postilaitokselle, kyseinen summa olisi ainoastaan vähentänyt tytäryhtiön arvoa ja vastaavasti Ranskan postilaitoksen omistusosuuden arvoa.

119. Mielestäni yksityistä sijoittajaa koskevaa periaatetta voidaan soveltaa myös valtion elimen toteuttamaan toimintojen tytäryhtiöittämiseen.[75] Kysymys kuuluu, olisiko yksityinen sijoittaja toiminut samalla tavoin vai olisiko se sen sijaan esimerkiksi myynyt

72 – Riidanalaisen päätöksen 48. perustelukappale.

73 – Valituksenalaisen tuomion 169 kohta.

74 – Ks. vastaavasti entisessä Itä-Saksassa sijaitsevan yrityksen negatiivisen myyntihinnan osalta asia C-334/99, Saksa v. komissio, tuomio 28.1.2003 (Kok. 2003, s. I-1139, 133–134 kohta).

75 – Sen sijaan Chronopost I -tuomiossa vahvistettua kriteeriä ei voida soveltaa, sillä se liittyy julkisen emoyhtiön ja julkisen tytäryhtiön välisistä liiketoimista aiheutuneiden kustannusten korvaamiseen.

liiketoiminnan ulkopuoliselle yritykselle. Komissio käsittelee tätä kysymystä riidanalaisessa päätöksessään, kun se tarkastelee Ranskan postilaitoksen vuonna 1986 sijoittamaan pääomapanokseen perustuvaa sisäistä korkokantaa. [76]

120. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa valituksenalaisessa tuomiossa perustellusti, että nykyisessä EY 87 artiklan 1 kohdassa tehdään ero valtion toimenpiteiden vaikutusten perusteella. [77] Mielestäni on kuitenkin vaikea kuvitella, että SFMI-Chronopostin perustamisella olisi voinut olla markkinoita vääristävä vaikutus. SFMI-Chronopost oli uusi kilpailija ainoastaan siinä mielessä, että se oli juuri perustettu yritys, jolla oli uusi nimi. Toiminnot ja asiakaskunnan se oli saanut Postadexilta. On huomattavasti todennäköisempää, että erillisen tytäryhtiön perustaminen hoitamaan aiemmin valtion yhtenäiseen järjestelmään kuuluneita toimintoja loppujen lopuksi parantaa markkinoiden kilpailukykyä edellyttäen, että liiketoiminta sen emoyhtiön kanssa tapahtuu Chronopost I -tuomiossa esitetyn mallin mukaisesti.

121. Edellä esitetyistä syistä katson, ettei Ranskan postilaitos Postadexin tytäryhtiöittämisen hetkellä luovuttanut Postadexin arvoa SFMI-Chronopostille. Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki virheen todetessaan, että Postadexin siirto SFMI-Chronopostille oli valtiontukea sillä perusteella, ettei SFMI-Chronopost suorittanut Ranskan postilaitokselle mitään vastiketta. [78]

122. Edellä esitetyistä syistä ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin hyväksyy myös neljännen valitusperusteen.

Loppuhuomautukset

123. Yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 61 artiklassa määrätään, että jos yhteisöjen tuomioistuin julistaa yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätöksen mitättömäksi, se voi joko itse ratkaista asian lopullisesti, jos asia on ratkaisukelpoinen, tai palauttaa asian yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ratkaistavaksi.

124. Koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, ettei sen ollut mahdollista tutkia joitakin neljännen kanneperusteen ensimmäisessä osassa esitettyjä väitteitä sillä perusteella, että riidanalaisen päätöksen perustelut olivat puutteelliset, [79] mielestäni asia ei ole ratkaisukelpoinen eikä yhteisöjen tuomioistuin siten voi ratkaista asiaa lopullisesti. Siksi ehdotan, että asia palautetaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle ja että oikeudenkäyntikuluista päätetään myöhemmin.

76 – Riidanalaisen päätöksen 59.–63. perustelukappale.
77 – Valituksenalaisen tuomion 160 kohta.
78 – Valituksenalaisen tuomion 167 kohta.
79 – Valituksenalaisen tuomion 102 kohta.

Ratkaisuehdotus

125. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin

– kumoaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-613/97, UFEX ym. vastaan komissio, 7.6.2006 antaman tuomion siltä osin kuin sillä kumottiin Ranskan SFMI-Chronopostille myöntämäksi väitetystä tuesta 1.10.1997 tehty komission päätös 98/365/EY ”siltä osin kuin siinä todetaan, etteivät Ranskan postilaitoksen tytäryhtiölleen SFMI-Chronopostille antama logistinen ja kaupallinen apu eikä Postadexin siirto ole SFMI-Chronopostille myönnettyä valtiontukea”

– palauttaa asian ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle

– päättää oikeudenkäyntikuluista myöhemmin.